

ЧЕТИРИДЕСЕТ И ТРЕТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

ВРЕМЕННА КОМИСИЯ ПО ПРАВНИ ВЪПРОСИ

СТАНОВИЩЕ

НАРОДНО СЪБРАНИЕ	
Вх.№	453-62-2
Дата	11 / 11 2014 г.

на Временната комисия по правни въпроси

Относно: Доклад за прилагането на закона и дейността на съдилищата през 2013 г., № 411-00-3, внесен Висшия съдебен съвет на 03.11.2014 г.

На заседание, проведено на 11 ноември 2014 г., Временната комисия по правни въпроси разгледа Доклад за прилагането на закона и дейността на съдилищата през 2013 г., № 411-00-3, внесен от Висшия съдебен съвет на 03.11.2014 г.

На заседанието присъстваха: проф. Лазар Груев – председател на Върховния касационен съд (ВКС), г-жа Соня Найденова - представляващ Висшия съдебен съвет (ВСС), г-жа Юлиана Колева - член на ВСС, председател на Комисията по правни въпроси и г-жа Юлиана Василева – директор на дирекция „Съдебна и други специализирани дейности”.

Докладът беше представен от проф. Лазар Груев.

Същият е изготвен в съответствие с разпоредбите на чл. 84, т. 16 от Конституцията на Република България и чл. 114, ал. 2 от Закона за съдебната власт. За онагледяване на достиженията, проблемите, оценките и изводите в доклада е използвана съдебна статистика. Към доклада са приложени и обобщени в табличен и графичен вид данни за дейността на районните, окръжните, апелативните и военните съдилища, както и за тази на специализираните съдилища.

По-конкретно в доклада се съдържат следните данни.

Общо делата за разглеждане във всички съдилища без ВКС през 2013 г. са били 704 246 или с 39 744 броя (5,34 %) по-малко от тези през 2012 г. Свършените дела са 583 825 и бележат намаляване спрямо 2012 г. с 5,88 %. Приключените дела в тримесечен срок са общо 485 707 или с 8 % по-малко спрямо миналата година. Намалели са и делата, приключени със съдебен акт по същество – 494 285 или с 6,7 % по-малко спрямо 2012 г. Броят на останалите несвършени (висящи) дела в края на годината е 120 421, а прекратените през 2013 г. са общо 89 540.

На базата на тези статистики в Доклада за отчетния период е направен изводът, че съдилищата в Република България, макар и с лек

спад в постъпленията, са правораздавали в условията на продължаваща натовареност и при запазена тенденция за ускоряване на съдопроизводството и подобряване на качествените показатели на работа.

В Доклада се съдържат данни за **натовареността** на съдиите, съгласно които през 2013 г. действителната натовареност на съдиите към делата за разглеждане е била 32,31 бр. дела, което сочи спад с 6,94 % в сравнение с предходния отчетен период.

Действителната натовареност на съдиите в районните съдилища към делата за разглеждане е била 36,47, което е намаление с 6,02 % спрямо 2012 г. Сред съдиите в районните съдилища в областните центрове се формират три групи спрямо натовареността – такива с натовареност до 40 дела месечно, или най-многобройната група, съдилища с натовареност до 50 дела месечно и такива с натовареност над 50 дела месечно (какви то през 2013 г. са съдилищата в София, Бургас, Варна и Перник). При останалите районни съдилища се обособяват също три групи: с ниска натовареност (до 30 дела месечно на съдия), със средна натовареност (от 30 до 40 дела месечно на съдия), с висока натовареност (над 40 дела месечно на съдия).

Данните за средната натовареност на съдиите в окръжните съдилища сочи, че през 2013 г. тя е била 15,28 бр. дела на човек, което бележи лек спад в сравнение с 2012 г. (16,64 бр. дела). И тук е възможно разделението на три категории окръжни съдилища: с висока натовареност (от 11 до 20 дела месечно на съдия), със средна натовареност (от 7 до 11 дела месечно на съдия) и с ниска натовареност (под 7 дела месечно на съдия – тези в Кърджали, Монтана и Търговище). Изключителна натовареност е регистрирана единствено в Софийски градски съд - 42,66 бр. на съдия. Средната действителна месечна натовареност при апелативните съдилища е била 8,64 бр. дела, или близо до данните за предходния отчетен период (8,95 бр.). Най-висока натовареност се е наблюдавала в Апелативен съд – София (12,04 дела) и в Апелативен съд – Варна (8,48 дела), а най-слабо натоварени са били съдиите във Военноапелативния и Апелативния специализиран наказателен съд.

Въз основа на гореизложеното в отчетния Доклад се извежда значителната неравномерност в натовареността на отделните видове съдилища, както и тази между равните по степен съдилища от различните съдебни райони.

Относно **качеството на правораздавателната дейност по наказателни дела** в Доклада за отчетната 2013 г. се сочи, че предмет на касационна проверка са били 616 съдебни актове по наказателни дела, постановени от апелативните съдилища. От тях 381 или 62 %, са оставени в сила, което бележи спад в сравнение с предходната година (72,71 %). В

следствие на касационна проверка са били отменени изцяло и върнати за ново разглеждане актовете по 91 дела, което в процентно изражение представлява 14,7 %, или с 3,13 % повече в сравнение с 2012 г. ВКС е преквалифицирал по-леко наказуем състав, намалил е наказанието или е приложил чл. 66 от Наказателния кодекс по 73 дела, или точно толкова на брой, колкото са и посочените през предходната година. Наблюдава се устойчивост при броя на делата, по които подсъдимите са оправдани – 7, като същият брой е отбелязан и за 2012 г.

Наблюдава се и приблизително сто процентово завишение на броя постъпили от окръжните съдилища в страната, включително и Софийски градски съд, дела за касационна проверка – от 227 през 2012 г., за изминалата 2013 той е 452. Това е знак и за повишената употреба на правомощието на въззивната инстанция да постанови нова присъда. ВКС е оправдал подсъдимите по общо 5 дела от тази група, потвърдил е изцяло въззивните присъди в 151 случая, а 67 дела е върнал за ново разглеждане.

Въз основа на представените данни, като основен приоритет на наказателната колегия на ВКС е изведено уеднаквяването на съдебната практика с цел еднаквото приложение на процесуалните правила и материалноправните наказателни норми, основно средство за което е тълкувателната дейност. Обърнато е внимание, че е запазен ръстът на отложените дела, а като най-честа причина се сочи поведението на представителите на адвокатурата. Въпреки това се наблюдава съществен напредък по отношение срочността на касационното производство – основна част от делата са разгледани и решени в двумесечен срок.

Основанията, на които най-често се е постановявала отмяна или изменение на съдебни актове са допуснати съществени процесуални нарушения (чл. 348, ал. 1, т. 2 от НПК). ВКС в най-голям брой случаи е връщал дела, поради допуснати нарушения на доказателствения процес, а на следващо място са нарушенията на правилата за изменение на обвинението и възможността съдът сам да приложи закон за същото, еднакво или по-леко наказуемо престъпление. Сравнително по-рядко срещано е неправилното приложение на материалноправните наказателни норми (чл. 348, ал. 1, т. 2 от НПК).

През отчетната 2013 г. предмет на проверка пред **гражданската колегия на ВКС** са били 1358 съдебни актове, постановени от апелативните съдилища. От тях са отменени изцяло и върнати 96 дела, или 6,93 % от общия брой проверени решения (спрямо 21,92 % за 2012 г.). Отменените изцяло и постановени нови решения от ВКС са 104 или 7,5 % от всички проверени съдебни решения (с 29,93 % по-малко спрямо 2012 г.). Оставени са в сила 169 съдебни решения или 12,2 % от всички

проверени решения (с 4,91 % по-малко спрямо 2012 г.). По производствата по молби за отмяна на влезли в сила съдебни решения едно е било отменено и върнато, а две молби за отмяна са оставени без уважение.

Предмет на касационна проверка са били общо 5304 съдебни актове, постановени от Софийски градски съд и окръжните съдилища. Оставени са в сила 935 решения (17,63 %) или с 0,52 % повече в сравнение с 2012 г. Отменени и върнати по реда на отмяната, съгласно чл. 303 и чл. 304 от ГПК, са общо 12 решения, а 69 молби за отмяна са оставени без уважение.

Предмет на проверка са били и актовете по 581 дела, постановени от районните съдилища. 6 акта са отменени изцяло и върнати, а 12 акта са оставени в сила. В производствата по молби за отмяна на влезли в сила съдебни решения са отменени и върнати общо 67 решения на районни съдилища, а 369 молби са били отхвърлени.

С оглед на горепосоченото, се стига до извода, че е налице устойчивост на тенденцията преобладаващият брой актове, атакувани пред ВКС, да бъдат оставяни в сила, което е белег на сравнително високо качество на правораздавателната дейност на съдилищата в Република България. Би следвало броят на потвърдените съдебни актове да се увеличава с активизиране на тълкувателната дейност на ВКС и уеднаквяването на съдебната практика.

През 2013 г. от **търговската колегия на ВКС** е извършен касационна проверка на общо 2331 съдебни решения на апелативните съдилища, от които оставени в сила са 345 бр. или 15 %. Отменените изцяло и върнати на въззивния съд решения представляват 7,16 %, или 167 бр. Отменените изцяло и пререшени от ВКС дела са 82 бр., а 13 бр. са отменените частично и пререшени от ВКС актове. Обезсилени и прекратени са били общо 43 производства. От частните производства са проверени общо 980 броя определяния. В сила са оставени 705 бр. или с около 10 % по-малко спрямо 2012 г. По реда на отмяната на влезли в сила актове ВКС се е произнесъл по едно решение на апелативен съд, като е оставил молбата без уважение. През отчетния период са образувани 46 дела по искиви молби по чл. 47 и сл. от Закона на международния търговски арбитраж (ЗМТА).

Предмет на касационна проверка са били и 1656 броя съдебни решения на СГС и окръжните съдилища, като техният брой бележи повече от 100 % увеличение в сравнение с предходната година. От проверените през 2013 г. оставени в сила са 553 бр. или 33,39 %. Отменените изцяло и върнати за ново разглеждане са 117 бр., а отменените изцяло и пререшени са 60 бр. Обезсилените съдебни актове и прекратени производства са 23 бр. На проверка по реда на чл. 303 и 304 от ГПК са подложени 64 бр. дела на

СГС и окръжните съдилища и общо 63 съдебни решения, постановени от районните съдилища.

В частта относно качеството на правораздавателната дейност по търговски дела е изведен изводът, че разглеждането на делата в разумен срок следва да се изведе на преден план, за се преодолее тенденцията за забавяне постановяването на съдебни актове. В дейността през отчетния период с приоритет са били делата, по които законовата регламентация изисква същите да бъдат насрочени и решени в срокове, по-кратки по месец, и производствата по несъстоятелност. Видно от представените данни, се запазва устойчивата тенденция за нарастване броя на делата, по които се иска произнасяне от Търговска колегия. Обръща се внимание, че за да се постигне максимална прецизност при изготвянето на съдебните актове, е необходимо предприемането на организационни и други мерки с цел намаляване натоварването на съдиите от колегията.

При анализирането на отчетната информация в цялост се акцентира на идентични с представените в предишни Доклади проблеми, пред които са били изправени българските съдилища – нееднаква натовареност, недостатъчна материална, сградна и кадрова обезпеченост. Проблемът със сградната обезпеченост е онагледен чрез приведените примери за невъзможността за преместване на Софийски районен съд в сградата на ГУСВ и изключително тежките материални условия, при които работят магистратите и съдебната администрация във Варна. През отчетния период са проведени конкурси за съдии във ВКС, за апелативните съдилища, за Специализирания наказателен съд и за районните съдилища, въз основа на приетите от ВСС Правила за провеждане на конкурси за младши съдии и младши прокурори, за първоначално назначаване и за повишаване в длъжност и преместване на съдии, прокурори и следователи. В тази връзка е обърнато и внимание, че способът за командироване на съдии не следва да се използва като решение в дългосрочен план на проблема с кадровите празноти.

През 2013 г. успешно са продължили прилагането на модела на обучение на Националния институт на правосъдието, обменът на магистрати чрез Европейската мрежа за обучение на магистрати, както и обучението на български съдии в съответните програми на Академията по европейско право. Напредък има и по отношение на информационното и техническо обезпечаване и модернизиране. Като примери в тази сфера са посочени финализирането на Единната информационна система за противодействие на престъпността и активацията на централизиран интернет портал на съдебната система за публикуване на всички съдебни решения.

През отчетния период, въз основа на заповеди, издадени от Председателя на ВКС, са извършени проверки на организацията и дейността на апелативните съдилища в София, Пловдив, Варна, Бургас и Велико Търново за периода 2011-2012 г. Последните са цел анализ по редица показатели, които не са обхванати от проверката по инстанционния контрол на делата, а резултатите от тях са обективирани в доклади, предоставени на ВСС. Обърнато е също така внимание на активната тълкувателна дейност на ВКС през 2013 г. – образувани са 25 тълкувателни дела с цел осигуряване на точното и еднакво приложение на законите по гражданските, наказателните и търговските дела. Последната отбелязва трайна тенденция към изключително позоваване на актове на международното право и правото на ЕС, както и на практиката на Съда по правата на човека и на Съда на ЕС.

В последвалата дискусия участие взеха народните представители Петър Славов, Димитър Лазаров, Мая Манолова, Явор Хайтов и Данаил Кирилов.

В хода на дискусията г-н Славов зададе въпрос към проф. Груев във връзка това дали новият процесуален ред по ГПК е улеснил работата на ВКС, като един от най-натоварените в страната. Г-н Лазаров помоли за становище дали отменителните и изменителните актове на ВКС са намалели вследствие уеднаквяването на практиката на съдилищата. Проф. Груев изрази мнение, че новият процесуален закон не е имал за цел единствено намаляване на натовареността на ВКС, а и въвеждането на друг важен момент – уеднаквяване на практиката на съдилищата, което е най-значителната гаранция за предвидимост на правосъдието. Това е довело и до значително намаляване броя на изменителни и отменителни актове на ВКС. Вследствие приемането на действащия ГПК тълкувателна дейност значително се е активизирала, като се полагат и максимални усилия върховният съд да правораздава във възможно най-кратки срокове.

Г-жа Манолова изрази становище, че без съмнение ВКС работи активно, включително и във връзка с тълкувателната дейност, и зададе въпрос какви мерки могат да бъдат предприети за преодоляването на проблема с бавността на правораздавателната дейност при по-ниските по ранг съдилища. Проф. Груев и г-жа Колева подчертаха, че като цяло този проблем засяга основно Софийския районен съд, поради голямата натовареност на съдиите и недостатъчната материална, сградна и кадрова обезпеченост. Г-жа Колева отбеляза, че са предприети мерки в тази насока, като санкциониране на отделни съдии за забавяне насрочването на разпределените им дела, осигуряване на допълнителен брой съдии от по-

слабо натоварени съдебни райони, като се очаква част от проблема да бъде преодолян с решаване на материалните условия за работа в Софийския районен съд.

Г-н Кирилов заяви, че въпросите относно сградната обезпеченост на Софийския районен съд и Варненския съдебен район ще бъдат поставени на министъра на правосъдието. Също така изрази готовност във връзка със законодателни промени, които ще спомогнат допълнителното финансиране на бюджета на съдебната власт.

След проведената дискусия Временната комисия по правни въпроси направи следните констатации и препоръки във връзка с дейността на съдилищата, както и във връзка с изготвянето на Доклада за прилагането на закона и дейността на съдилищата през 2014 г. и следващите години:

1. Докладът е изготвен в съответствие със Закона за съдебната власт и изискванията на Висшия съдебен съвет. Същият отразява основните проблеми, върху които следва да се работи през следващите отчетни периоди. Детайлните статистически данни, изложени не само в текста на Доклада, но и в графичен и табличен вид, ясно представят постиженията и тенденциите в дейността на съдилищата.

2. Като най-съществени проблеми за дейността на съдилищата в отчетните периоди са посочени натовареността и неравномерната ѝ разпределеност. Видно от предоставените данни, се полагат усилия за осъществяване на качествено правораздаване в разумни срокове. Тези усилия следва да продължат и през следващите години, като бъдат взети необходимите вътрешноорганизационни и други необходими мерки за решаване на проблемите, свързани с натовареността и неравномерната ѝ разпределеност.

3. Сериозен напредък е отбелязан в тъкувателната дейност на Върховния касационен съд, при уеднаквяване на практиката в отделните области на правоприлагането и повишаване качеството на правораздавателната дейност.

След проведеното гласуване Временната комисия по правни въпроси единодушно с 14 гласа „за”, без „против” и „въздържал се” прие Доклада за прилагането на закона и дейността на съдилищата през 2013 г., № 411-00-3, внесен от Висшия съдебен съвет на 03.11.2014 г., и предлага на Народното събрание проект на решение за приемането му.

ЧЕТИРИДЕСЕТ И ТРЕТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ
ВРЕМЕННА КОМИСИЯ ПО ПРАВНИ ВЪПРОСИ

Проект!

РЕШЕНИЕ

**за приемане на Доклада за прилагането на закона и дейността на
съдилищата през 2013 г.**

Народното събрание на основание чл. 86, ал. 1 във връзка с чл. 84, т. 16 от Конституцията на Република България, във връзка с чл. 30, ал. 1, т. 14 от Закона за съдебната власт

РЕШИ:

1. Приема Доклада за прилагането на закона и дейността на съдилищата през 2013 г.
2. Предлага на вниманието на Висшия съдебен съвет и на Върховния касационен съд констатациите и препоръките, които се съдържат в становището на Временната комисия по правни въпроси.

Решението е прието от XLIII Народно събрание на 2014 г. и е подпечатано с официалния печат на Народното събрание.

**ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ:**

(Цецка Цачева)

**ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
ВРЕМЕННАТА КОМИСИЯ
ПО ПРАВНИ ВЪПРОСИ:**

ДАНАИЛ КИРИЛОВ

